

Національний університет
«Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного права

ІТ-ПРАВО

Практичний посібник

НОРМА
ПРАВА°

Київ – 2025

УДК 34:004](07)
I-93

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 10 лютого 2025 року)

За редакцією:

Харитонова Євгенія Олеговича –
доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НАПрН України,
заслуженого діяча науки і техніки України,
завідуючого кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»;

Спасової Катерини Іванівни –
кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

Діденко Лариса Василівна –
доктор юридичних наук, професор,
завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін
та статистики Міжнародного гуманітарного університету

Гринько Світлана Дмитрівна –
доктор юридичних наук, професор,
завідувачка кафедри приватного права
Хмельницького університету управління та права ім. Л. Юзькова

ІТ-право / практ. посіб. / Київ: Видавництво «Норма права», 2025.
I-93 264 с.

ISBN 978-617-8306-16-8

Перебуваючи на перетині права, технологій та суспільних змін, ІТ-право є одним із найдинамічніших і найскладніших напрямів сучасної правової науки. Технологічний прогрес, що відбувається в останні десятиліття, перетворив інформаційне суспільство на глобальну мережу, де стрімко розвиваються як нові форми комунікації, так і нові виклики для законодавства. Сучасна юридична система повинна встигати за цими змінами, регулюючи питання, пов'язані з обігом інформації, цифровою власністю, кібербезпекою, криптовалютами, електронними правочинами та іншими елементами ІТ-сфери. Саме на вирішення цих питань спрямований цей навчальний посібник «ІТ-право: практичний посібник», який розроблено з метою допомогти юристам, студентам і фахівцям у сфері технологій досягнути базові поняття та концепції ІТ-права, а також застосовувати їх на практиці.

Цей посібник орієнтований на широке коло читачів – студентів, аспірантів, викладачів, юристів, фахівців ІТ-сфери, підприємців, суддів та всіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання ІТ. Викладені матеріали стануть надійним джерелом знань, допоможуть розширити професійні компетенції та підготуватися до викликів, що стоять перед правовою системою у цифрову еру.

Видавництво «Норма права» прагне
сталого майбутнього для нашого
бізнесу, наших читачів і нашої планети.
У цьому виданні використано папір,
сертифікований FSC® та PEFC™

УДК 34:004](07)

ISBN 978-617-8306-16-8

© Колектив авторів, 2025

© Видавництво «Норма права», 2025

Авторський колектив

Харитонов Євген Олегович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: передмова (*у співавторстві з Спасовою К. І.*); р. 1-2, пп. 3.1 (*у співавторстві з Харитоновою О. І.*);

Харитонova Олена Іванівна – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»: пп. 3.1. (*у співавторстві з Харитоновим Є. О.*); пп. 3.2-3.4; р. 5;

Давидова Ірина Віталіївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: пп. 6.1-6.4; пп. 6.5. (*у співавторстві з Ващак В. А.*);

Некіт Катерина Георгіївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: р. 4; р. 7;

Сафончик Оксана Іванівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: р. 10;

Матійко Микола Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: р. 8;

Спасова Катерина Іванівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: передмова (*у співавторстві з Харитоновим Є. О.*); р. 11;

Аліна Сніжанна Степанівна – доктор філософії, суддя Суворовського районного суду м. Одеса: р. 12;

Ващак Владислав Анатолійович – аспірант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: пп. 5.5. (*у співавторстві з Давидовою І. В.*);

Розумейко Дмитро Олексійович – аспірант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»: р. 9.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	8
-----------------	---

РОЗДІЛ 1

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО, ІТ-СФЕРА, ІТ-ПРАВО

1.1. Інформаційне суспільство	12
1.2. ІТ-сфера	19
1.3. Проблема визначення «ІТ-права»	23

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА. КІБЕРБЕЗПЕКА

2.1. Інформація та інформаційна безпека як кореляти	34
2.2. Загрози інформаційній безпеці	36
2.3. Кібервійна, кіберзагрози та кіберзброя	41
2.4. Проблема міжнародного регулювання застосування кіберзброї	49
2.5. Кібербезпека і проблеми національного законодавства	54
2.6. Заходи кібербезпеки	59

РОЗДІЛ 3

ВІРТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

3.1. Концепція «комп'ютерної симуляції» як методологічна основа виникнення «віртуальної власності»	69
3.2. Інтелектуальна власність, як власність віртуальна	75
3.3. Право власності на реальні та віртуальні об'єкти ІТ-сфери	79
3.4. Цифрові речі. Віртуальні активи	87

РОЗДІЛ 4

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ ТА «РОЗУМНІ» РЕЧІ

- 4.1. Поняття і сфери використання Інтернету речей.95
- 4.2. Проблеми здійснення права власності на «розумні» речі.100

РОЗДІЛ 5

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО109

РОЗДІЛ 6

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ

ВІДНОСИН132

- 6.1. Електронні правочини132
- 6.2. Блокчейн (Blockchain)136
- 6.3. Смарт-контракти.140
- 6.4. Гіг-контракти.145
- 6.5. Саморегулювання цивільних відносин в Інтернеті150

РОЗДІЛ 7

КРИПТОВАЛЮТА

- 7.1. Правова природа криптовалюти.156
- 7. 2. Правове регулювання криптовалют в Україні .. 161

РОЗДІЛ 8

ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЙНІ ПОСЛУГИ,

ЩО НАДАЮТЬСЯ КІНЦЕВОМУ КОРИСТУВАЧУ

- 8.1. Загальна характеристика електронних комунікаційних послуг, що надаються кінцевому користувачу.170
- 8.2. Укладення та припинення договору про надання електронних комунікаційних послуг кінцевому користувачу175

8.3. Права, обов'язки та відповідальність кінцевих користувачів електронних комунікаційних послуг	180
---	-----

РОЗДІЛ 9 СТАРТАП

9.1 Сутність терміну стартап	186
9.2. Ознаки стартапів.....	189
9.3. Стадії розвитку стартапів	190
9.4 Регулювання діяльності стартапів в Українському правовому полі	192
9.5 Судова практика вирішення спорів	196

РОЗДІЛ 10 ВЕБ-ПОРТАЛ «ДІЯ» ТА ІНШІ ІНФОРМАЦІЙНІ ПОРТАЛИ

10.1. Сучасний стан та розвиток електронних адміністративних послуг в рамках діджиталізації	201
10.2. Впровадження «е-консультації» як одного з елементів розвитку електронної демократії в Україні	209
10. 3. Поняття, правове регулювання та використання інших інформаційних порталів. . .	215

РОЗДІЛ 11 ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

11.1. Поняття та основні принципи захисту персональних даних.	220
11.2. Суб'єкти захисту персональних даних	222
11.3. Основні законодавчі акти та нормативні документи	225
11.4. Механізми захисту персональних даних	229

11.5. Виклики в захисті персональних даних при використанні штучного інтелекту, Інтернету речей (IoT).....	231
11.6. Особливості захисту персональних даних у мобільних додатках та веб-сервісах.....	234
11. 7. Захист персональних даних в Інтернеті та соціальних мережах	237
11.8. Захист цифрових персональних даних в умовах воєнного стану в Україні	240

РОЗДІЛ 12

СПАДКУВАННЯ ІТ ОБ'ЄКТІВ

12.1. Загальні засади спадкування ІТ об'єктів.	244
12.2. Спадкування ІТ-об'єктів, що є об'єктами авторського або суміжних прав.....	249
12.3. Спадкування персональних електронних активів	251
12.4. Спадкування криптовалютних активів	254